herpy

GEKONY

Beaded gecko

Lucasium damaeum

Lucasium damaeum to mały, szybki gekon naziemny z suchego wnętrza Australii, czerwonobrązowy na grzbiecie, z łańcuszkami jasnych „koralików" wzdłuż kremowego pasa grzbietowego. Jest aktywny nocą, żyje na ziemi i wystarcza mu proste urządzenie terrarium, ale poza Australią rzadko spotyka się go w terrariach.

Rodzina: Diplodactylidae Dawna nazwa: *Diplodactylus damaeus; Ceramodactylus damaeus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**6-8 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**5-8 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Półpustynia i sawanna**
Trudność	**Początkujący**

HODOWLA

Min. terrarium	**40 × 30 × 25 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**22-26 °C**
Miejsce wygrzewania	**28-30 °C**
Temperatura w nocy	**16-20 °C**
Wilgotność	**30-50%**
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo, w parach lub jeden samiec z kilkoma samicami**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**12-18 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**1-2 jaj**
Inkubacja	**40-75 dni** przy 27-30 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Lucasium damaeum łatwo rozpoznać po rysunku na grzbiecie. Kolor podstawowy jest czerwonobrązowy, a środkiem biegnie jasny, kremowy pas grzbietowy, obramowany jasnymi plamkami przypominającymi koraliki nawleczone na sznurek. Wzdłuż boków ciągną się pojedyncze rzędy jasnych plamek, a ciemnobrązowe kończyny są usiane drobnymi kropkami. Górna powieka jest biała lub kremowa. Ciało jest smukłe, pysk zaokrąglony, a ogon stanowi proste przedłużenie ciała. Jeśli zwierzę straci ogon, odrasta nowy, ale jest on jednolicie brązowy lub ciemniej plamkowany niż pierwotny.

Gekon ma duże oczy bez ruchomych powiek. Pokrywa je przezroczysta łuska, a zwierzę utrzymuje je w czystości, oblizując je długim, płaskim językiem. W świetle dziennym źrenica jest wąską, pionową szczeliną, a w ciemności okrągła i szeroko otwarta. Palce są płaskie i pozbawione lamelek, które ma wiele innych gekonów, więc jest to zwierzę naziemne, a nie wspinające się.

Gatunek został opisany w 1896 roku przez Lucasa i Frosta na podstawie zwierząt z Charlotte Waters na Terytorium Północnym i jest gatunkiem typowym rodzaju *Lucasium*. Nazwa rodzaju upamiętnia lekarza i herpetologa Arthura Henry'ego Shakespeare'a Lucasa. Przez długi czas gatunek był zaliczany do rodzaju *Diplodactylus* i pod tą nazwą wciąż występuje w

wielu starszych książkach i poradnikach hodowlanych. Rodzaj *Lucasium* przywrócono w 2007 roku po badaniach DNA nad pokrewieństwem.

Dorosłe osobniki osiągają 6-8 cm długości, jest to więc mały gekon. Masa ciała nie została udokumentowana; blisko spokrewnione naziemne gatunki z rodzaju *Diplodactylus* o długości ciała 5 cm ważą 3-5 g. Gekon jest szybki i płochliwy i nadaje się bardziej do obserwacji niż do brania na rękę.

Występowanie i środowisko

Lucasium damaeum występuje w suchym i półsuchym wnętrzu Australii, od południowo-wschodniej Australii Zachodniej przez Australię Południową po południowy Queensland, zachodnią Nową Południową Walię i Wiktorię. Miejsce typowe Charlotte Waters leży na południu Terytorium Północnego, a gatunek występuje we wszystkich stanach kontynentalnych i na Terytorium Północnym. Zdecydowana większość odnotowanych stwierdzeń pochodzi z Australii Południowej, Nowej Południowej Walii i Wiktorii, natomiast stosunkowo niewiele z Australii Zachodniej, Terytorium Północnego i Queenslandu.

Zasięg jest duży i gatunek nie jest uważany za zagrożony. Na wolności występuje wyłącznie w Australii.

> **Naturalny zasięg:** Australia.

ŚRODOWISKO

Lucasium damaeum zamieszkuje wiele rodzajów suchego terenu: porośnięte spinifeksem wydmy piaszczyste, suche zarośla i lasy sawannowe. Łączy je luźna, dobrze przepuszczalna gleba i mnóstwo kryjówek. W ciągu dnia gekon ukrywa się w norach po owadach i pająkach, w szczelinach gleby, pod kamieniami i pod opadłymi gałęziami.

Po zmroku wychodzi na otwarty teren, by polować. Jest szybki i w poszukiwaniu pożywienia pokonuje długie dystanse. Klimat jest gorący latem i chłodny, czasem zimny zimą, a różnica między dniem a nocą jest duża.

Zagrożeniem są utrata siedlisk oraz zdziczałe drapieżniki, takie jak koty, lisy i psy.

Hodowla

TERRARIUM

Hodowla *Lucasium damaeum* jest prawie nieopisana, dlatego poniższe rady opierają się na naziemnych australijskich gatunkach z rodzaju *Diplodactylus*, do którego dawniej zaliczano ten gatunek. Jeden gekon potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 40 × 30 × 25 cm (długość × szerokość × wysokość), a para lub samiec z maksymalnie trzema samicami potrzebują większej powierzchni dna. Powierzchnia dna jest ważniejsza niż wysokość, bo zwierzę trzyma się ziemi. Bardzo duże terraria są zbędne, ponieważ zwierzęta wykorzystują tylko niewielką część dna, ale szczelna pokrywa jest ważna, bo gekon potrafi wspinać się po gładkich powierzchniach.

Zastosuj podłoże z piaszczystej gliny w warstwie 1-5 cm, aby zwierzę mogło trochę kopać. Zapewnij mu dwie-trzy kryjówki: odwrócone gliniane podstawki, kawałki kory, niewielki stos płaskich kamieni lub połówki plastikowych rurek wciśnięte w piasek jako sztuczne nory pająków. Jedna z kryjówek powinna być wilgotna. Rośliny są zbędne, a plastikowe pojemniki lub małe szklane terraria z pokrywą sprawdzają się dobrze.

TEMPERATURA

Terrarium powinno mieć stronę ciepłą i chłodną. Użyj maty grzewczej lub taśmy grzewczej pod jednym końcem, tak aby część dna osiągała latem 28-30 °C. Reszta terrarium powinna mieć w dzień 22-26 °C. Na noc ogrzewanie można wyłączyć, tak aby temperatura spadała do 16-20 °C.

Zawsze steruj źródłem ciepła za pomocą termostatu i mierz temperaturę termometrem na obu końcach. Zimą temperatura może przez pewien czas być niższa, do 15-20 °C. Odpowiada to naturalnemu rytmowi rocznemu i pomaga zwierzętom przystąpić do rozrodu.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Lucasium damaeum pochodzi z suchych regionów i nie potrzebuje wysokiej wilgotności powietrza. Zwykłe powietrze pokojowe o wilgotności 30-50 % w zupełności wystarczy. Nie zraszaj terrarium, bo cienka warstewka wody po zraszaniu może sprzyjać rozprzestrzenianiu bakterii i pasożytów. Zamiast tego zapewnij wilgotną kryjówkę.

Wypełnij jedną z kryjówek lekko wilgotnym torfowcem lub wilgotnym piaskiem i sprawdzaj ją co tydzień, aby ani nie wyschła, ani nie spleśniała. Tu gekon może bez problemów przechodzić linienie. Postaw płaską miskę ze świeżą wodą w chłodnym końcu i regularnie wymieniaj wodę. Reszta podłoża powinna być sucha.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Lucasium damaeum jest aktywny nocą i nie potrzebuje specjalnego oświetlenia. UVB jest opcjonalne i dla tego gatunku nie ma udokumentowanej strefy Fergusona.

Jeśli mimo to chcesz zapewnić UVB, wybierz bardzo słabą świetlówkę i zadbaj, aby gekon zawsze mógł schować się w ciemnej kryjówce. Pozwól, by rytm dobowy wyznaczało światło dzienne w pomieszczeniu, albo użyj programatora czasowego ustawionego na 10-12 godzin latem i krótsze dni zimą. Noc powinna być ciemna.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Lucasium damaeum żywi się drobnymi owadami i pająkami i łatwo go karmić. W niewoli przyjmuje świerszcze, karaczany, termity, muchy, larwy much, ćmy i larwy barciaka. Podawaj małe świerszcze, nimfy karaczanów dubia, a dla urozmaicenia także kilka larw barciaka. Ofiara powinna mieć około 60 % wielkości głowy zwierzęcia.

Dorosłe osobniki karmi się co 4-7 dni latem i co 7-10 dni zimą, kiedy krótkie okresy braku apetytu są normalne. Młode karmi się co 2-4 dni przez cały rok. Lekko oprószaj owady wapniem i witaminami przy co drugim lub trzecim karmieniu i podawaj im zieleninę przez dobę lub dwie, zanim trafią do terrarium. Usuwaj niezjedzone owady, aby nie niepokoiły gekona w ciągu dnia.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Lucasium damaeum jest szybki i płochliwy, a w ciągu dnia pozostaje w ukryciu. To gatunek do obserwacji, nie do brania na ręce. Jeśli musisz go podnieść, zrób to krótko i nisko nad podłożem, bo szybko się wymyka. Nigdy nie chwytaj go za ogon.

Gekony można trzymać pojedynczo, w parach lub jako samca z maksymalnie trzema samicami. Z kilkoma zwierzętami zaczynaj ostrożnie, wybieraj osobniki tej samej wielkości i rozdziel je, jeśli któreś jest przeganiane, traci ogon lub chudnie. Dwóch samców nie wolno trzymać razem. Zwierzęta są najaktywniejsze nocą i bywają trudne do zauważenia, więc po zmroku usiądź cicho przy terrarium.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samca *Lucasium damaeum* rozpoznaje się po wyraźnym zgrubieniu u nasady ogona, gdzie znajdują się dwie kieszenie hemipenisów, oraz, podobnie jak u gatunków pokrewnych, po niewielkiej grupie powiększonych łusek, ostrog kloakalnych, na górze zgrubienia. Samice mogą mieć lekkie, gładkie zgrubienie, ale bez wgłębienia pośrodku. Płeć młodych można określić, gdy osiągną 60-70 % długości ciała dorosłych, co przy dobrym karmieniu następuje po 6-12 miesiącach. Rozmiary dorosłych osiągają po 12-18 miesiącach, a rozmnażanie można zacząć, gdy zwierzęta mają około 70-80 % rozmiarów dorosłych.

GODY I KOPULACJA

Na wolności *Lucasium damaeum* rozmnaża się od końca września do grudnia, a pokrewne gekony naziemne od września do lutego. Naturalne ochłodzenie zimą wystarczy, by pobudzić rozród, para może przebywać razem przez cały rok, a większość zwierząt rozmnaża się co roku w tym samym czasie.

Kopulacja nie została opisana dla tego gatunku; u gatunków pokrewnych samiec może tuż przed kopulacją chwytać samicę zębami za kark. Pierwsze jaja mogą pojawić się cztery do ośmiu tygodni po tym, jak wiosną temperatura wzrośnie powyżej 25 °C. Rozdziel zwierzęta, jeśli samica wydaje się zestresowana.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica *Lucasium damaeum* składa 2 jaja w zniesieniu, a u pokrewnych gekonów naziemnych czasem tylko 1. Liczba zniesień w sezonie nie została udokumentowana dla tego gatunku. Inne gatunki z tej grupy składają do pięciu zniesień w ciągu sezonu w odstępach 2,5-6 tygodni.

Jaja mają miękką, skórzastą skorupkę. Samica chętnie zakopuje je w wilgotnym piasku lub składa pod kryjówką, ale w niewoli często składa je na otwartym podłożu, gdzie szybko wysychają. Wstaw do terrarium zamknięty pojemnik do składania jaj z wilgotnym torfowcem lub piaskiem i regularnie sprawdzaj, czy są w nim jaja. W sezonie podawaj samicy więcej wapnia i owadów, a jeśli chudnie, pozwól jej odpocząć.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

INKUBACJA

Umieść jaja *Lucasium damaeum* w małym pojemniku z perlitem lub wermikulitem zmieszanym z wodą w stosunku 1:1 wagowo. Pojemnik powinien mieć kilka małych otworów wentylacyjnych, a jaj nie wolno obracać. Inkubuj w temperaturze 27-30 °C. Jaja wyraźnie rosną w trakcie inkubacji, skorupka tuż przed wykluciem staje się niemal przezroczysta, a wyklucie następuje po około 40-75 dniach. Dane te zapożyczono od gatunków pokrewnych.

Inkubacja w temperaturze pokojowej działa, ale trwa znacznie dłużej, a jaja są bardziej narażone na pleśń.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode mają prawdopodobnie taki sam rysunek jak dorosłe, tylko nieco wyraźniejszy, a ich ciało ma 25-30 % długości ciała dorosłych. Wyjmij je z inkubatora po dobie i przenieś do małego pojemnika z takim samym podłożem jak u dorosłych. Młode szybciej się uspokajają na piasku niż na ręczniku papierowym.

Karm je co 2-4 dni małymi owadami, np. świeżo wyklutymi świerszczami, małymi karaczanami lub termitami, które łatwo upolować, i pamiętaj o wapniu i witaminach. Trzymaj je osobno lub w małych grupach osobników tej samej wielkości i zadbaj, aby każde młode miało wilgotną kryjówkę. Przy dobrym karmieniu dorastają po roku do półtora roku.

Zdrowie i częste błędy

Prawie nie ma opublikowanych danych o zdrowiu *Lucasium damaeum*, ale naziemne gekony australijskie uważa się za odporne. Typowe błędy to:

- Za mało wilgoci w kryjówce, przez co linienie przebiega źle, a resztki skóry zostają na palcach i ogonie.
- Za mało wapnia i witaminy D3, zwłaszcza u młodych i samic składających jaja. Prowadzi to do miękkich kości i drżenia.
- Stale wilgotne lub brudne terrarium oraz zraszanie całego terrarium, co może sprzyjać bakteriom i pasożytom.
- Piasek połykany razem z ofiarą. Najlepiej karmić z płaskiej miski lub z płaskiego kamienia.
- Jaja wysychające na otwartym podłożu. Zapewnij samicy wilgotne miejsce do ich złożenia.
- Zbyt wysoka temperatura lub terrarium bez kryjówek, co stresuje zwierzę.

Zdrowe zwierzę ma czyste oczy oraz pełne ciało i ogon. Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli gekon chudnie, nie je przez kilka tygodni, wydaje się ospały lub ma w ciele wyraźnie widoczne jaja, których nie składa.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.